

Monumentnummer*: 524983

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 augustus 2001
Kadaster deel/nr: 15789/17

Monumentnaam**

Coudewater

Complexnummer

522391

Complexnaam

Complex Coudewater

Woonplaats*

Rosmalen

Gemeente*

's-Hertogenbosch

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Berlicumseweg

Nr*

8

Toev.*

B

Postcode*

5248 NT

Woonplaats*

Rosmalen

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosmalen

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3011

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De VILLA voor heren, later genoemd PAVILJOEN Milla de Campen, ligt in de noordwestelijke hoek van het terrein. De grote geterrasseerde siertuin aan de westzijde geeft nog een indruk van de oorspronkelijk zeer landelijk aandoende locatie. Het paviljoen, nog steeds als zodanig in gebruik, is nu omgeven door nieuwbouw en parkeerplaatsen. Het uit 1910 daterende pand is opgetrokken in Neo-Renaissance stijl. Aanvankelijk sliepen en werkten de Broeders van het Instituut voor Goede Werken hier (hoofdzetel in het Belgische Ronse). Zij verzorgden de mannelijke patiënten. Ten gevolge van een conflict met de leiding verlieten zij Coudewater in 1919 waarna de Zusters van Barmhartigheid het paviljoen betrokken. De lommerrijke westzijde strookt nog met het toenmalige denkbeeld dat een landelijke omgeving en frisse lucht heilzaam werd geacht voor patiënten en personeel. Het paviljoen is inwendig herhaaldelijk ingrijpend gewijzigd. Dit illustreert de in de loop der tijd veranderende ideeën omtrent het wonen binnen psychiatrische centra: het leven in grote groepen, gehuisvest in grote paviljoens, maakt plaats voor kleinere

groepen in aangepaste paviljoens of in zelfstandige wooneenheden elders op het terrein. Uitwendig vallen vooral de aangebouwde serre aan de westgevel (1961) en de uitbreiding aan de noordgevel (1962) op.

Omschrijving

Het gedeeltelijk onderkelderde, vrijstaande bakstenen paviljoen beslaat een nagenoeg L-vormige plattegrond en telt twee bouwlagen en een kapverdieping onder een met leien in Maasdekking gedekt samengesteld dak, bestaande uit een afgeplat schilddak met noklijsten over het hoofdvolume en loodrecht hierop gelegen schilddaken op de projecterende haakse kopbouwen en een projecterende overhoekse bouw. Aan de overhoekse bouw grenst aan de zuidwestzijde een octogonale drielaags traptoren met ui-spits. In de inham over de gehele lengte van de westgevel op de verdieping een ligterras met gietijzeren kolommen. Ook aan de noordgevel een ligterras met dito kolommen en zich verjongende bakstenen pijlers. Verder aan deze gevel tussen het terras en de overhoekse bouw een eenlaags uitbouw onder lessenaardak. In de dakschilden diverse Vlaamse gevels en gezwenkte topgevel, alle met aankappende zadeldaken en bekroond met boogfronton, en enkele oogvensters. Overhoekse bouw met Vlaamse gevel onder plat. Het in kruisverband gemetselde muurwerk wordt verlevendigd door het gebruik van verschillend gekleurde baksteen voor het trasraam en het opgaande metselwerk, verder rode (geprofileerde) verblendsteen, hardsteen, mergelstenen speklagen en spekblokken voor detaillering. Klossen van de goot opgenomen in een gedeeltelijk omlopend boogfries. Gevarieerde, soms gekoppelde vensterpartijen, onder meer segmentbogige, rondbogige of rechtgesloten vensters onder toog of latei, meestal voorzien van valramen met geel kathedraalglas en kleine roedenverdeling in het bovenlicht en verder met natuurstenen aanzet- en sluitstenen en hardstenen afzaten. Westgevel met geaccentueerde, met natuursteen omzoomde en met decoratieve sluitsteen bekroonde entree in de traptoren, noordgevel overeenkomstig gedetailleerd. Overige gevels soberder uitgevoerd in dezelfde vormtaal. Van het interieur zijn vermeldenswaard: oorspronkelijke kelder met tongewelf, marmeren plint op de begane grond en kapverdieping met originele houten spantconstructies.

Waardering

De voormalige heren-VILLA / PAVILJOEN ('Milla de Campen') is van algemeen belang.

Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van de ontwikkelingen binnen de geestelijke gezondheidszorg in het begin van de twintigste eeuw wat betreft bestemming, verschijningsvorm, interne organisatie en situering; daarnaast als uitdrukking van de ontwikkeling van de Congregatie van de Broeders van het Instituut voor Goede Werken en de Zusters van Barmhartigheid. Verder is het in cultuurhistorisch opzicht waardevol vanwege het belang van de typologie voor de ontwikkeling van patiëntenpaviljoens. Het object bezit architectuurhistorische waarden wegens de esthetische kwaliteiten van het ontwerp, de bijzondere ornamentiek in met name de kopgevels, traptoren en terrassen en de afwisselende detaillering. Het object bezit ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid ensemble in de geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast als markant onderdeel van de historische bebouwing aan de Berlicumseweg. Verder vanwege de historische functioneel-ruimtelijke relatie met de omliggende groenvoorzieningen en wegen. Het object is van belang wegens de bewaard gebleven oorspronkelijke opzet in een landschappelijke setting met terrassen en gazons.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Paviljoen